49884 ـ قضای رمضان در نیمه‌ی دوم ماه شعبان اشکالی ندارد

سوال

به سبب حاملگی و زایمان فرزندم که مصادف با ماه مبارک رمضان بود روزهای زیادی از رمضان را روزه نگرفتم. اما الحمدلله قضای بیشتر آن را ـ به جز هفت روز ـ به جای آورده‌ام، سه روز از این تعداد را بعد از نیمه‌ی شعبان روزه گرفته‌ام و می‌خواهم بقیه را پیش از ماه رمضان به جای آوردم.
اما در سایت شما خواندم که روزه گرفتن نیمه‌ی دوم شعبان جایز نیست مگر برای کسی که روزه‌ای را بر حسب عادت می‌گیرد [مانند دو روز از هفته]. لطفا توضیح دهید که آیا می‌توانم روزه‌های قضایم را کامل کنم یا نه؟ و اگر این کار درست نیست حکم آن سه روزی که در نیمه‌ی دوم شعبان روزه گرفته‌ام چیست؟ آیا باید دوباره آن را به جای بیاورم یا خیر؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

از پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ ثابت شده که فرمودند: هرگاه شعبان به نیمه رسید پس روزه نگیرید به روایت ابوداود (۳۲۳۷) و ترمذی (۷۳۸) و ابن ماجه (۱۶۵۱). آلبانی در صحیح سنن ترمذی این روایت را صحیح دانسته است.

موارد زیر از این نهی استثنا می‌شود:

۱ـ کسی که عادت به روزه‌ی خاصی دارد. مانند شخصی که عادت به گرفتن روزه‌ی دوشنبه و پنجشنبه‌ی هر هرفته دارد که در این صورت آن را روزه می‌گیرد حتی در نیمه‌ی دوم شعبان. دلیل آن سخن رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ـ که می‌فرماید: یک روز یا دو روز پیش از رمضان روزه نگیرید مگر کسی که روزه‌ای را [بر حسب عادت] می‌گرفت پس آن را به جای آورد به روایت بخاری (۱۹۱۴) و مسلم (۱۰۸۴).

۲ـ کسی که قبل از نیمه‌ی شعبان شروع به روزه گرفتن کند و نیمه‌ی دوم را در ادامه‌ی قبل از آن روزه بگیرد. نهی شامل این فرد نیز نمی‌شود، به دلیل سخن عائشه ـ رضی الله عنها ـ که می‌گوید: رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ـ همه‌ی شعبان را روزه می‌گرفت [به این معنا که] به جز اندکی از آن [دیگر روزهایش] را روزه می‌گرفت. به روایت بخاری (۱۹۷۰) و مسلم (۱۱۵۶) و این لفظ مسلم است.

امام نووی می‌گوید:

این سخن ایشان که همه‌ی شعبان را روزه می‌گرفت، آن را به جز اندکی روزه می‌گرفت، جمله‌ی دوم تفسیر جمله‌ی اول است و بیانگر این است که همه‌اش یعنی غالب آن.

این حدیث بیانگر جایز بودن روزه بعد از نیمه‌ی شعبان است البته برای کسی که نیمه‌ی دوم شعبان را در ادامه‌ی نیمه‌ی اول روزه بگیرد.

۳ـ همینطور روزه‌ی قضای رمضان شامل این نهی نمی‌شود.

امام نووی ـ رحمه الله ـ در المجموع (۶/ ۳۹۹) می‌گوید:

اصحاب ما گویند: اختلافی در این نیست که روزه‌ی شک رمضان صحیح نیست... اما اگر [پیش از رمضان] به عنوان قضا یا نذر یا کفاره روزه گیرد جایز است، زیرا اگر روزه‌ی تطوعی که سبب دارد جایز باشد من باب اولی روزه‌ی فرض نیز واجب خواهد بود... و همینطور اگر قضای روزی از رمضان بر عهده‌ی او باشد باید آن را انجام دهد زیرا وقت قضایش تنگ است.

روز شک یعنی روز سی‌ام شعبان در صورتی که هلال به سبب مه یا ابر یا گرد و غبار و دیگر عوامل دیده نشود. این روز را یوم الشک می‌گویند زیرا در اینکه آخرین روز شعبان یا روز اول رمضان است شک وجود دارد.

خلاصه‌ی پاسخ اینکه:

انجام قضای رمضان در نیمه‌ی دوم ماه شعبان اشکالی ندارد و این روزه شامل نهی پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ از روزه‌ی نیمه‌ی دوم شعبان نمی‌شود. بنابراین سه روزه‌ای که انجام داده‌اید صحیح است و باید بقیه‌ی روزه‌های قضا را پیش از فرا رسیدن رمضان به جای آورید.

والله تعالی اعلم